

Sv. Josip — model očeva

Rudolf BRAJIČIĆ

I suvremen čovjek je čovjek, a kažu da na ostvarenje čovjeka pripadaju uzori, heroji, mučenici, sveci i raznovrsni protagonisti kao magični buditelji skrovitih čovjekovih snaga, onih snaga koje mu omogućuju uzdizanje k vrhuncima njegova čovještva. Dok istina rasvjetljuje razum i dok dobro, razumom spoznato i rasvijetljeno, potiče volju na djelovanje, dotle model govori čovjekovu srcu, dira afektivne moći duše i njezine duhovne osje-ćaje. Povodeći se za modelom, čovjek se ne podvrgava nekom apstraktnom moralnom načelu nego slijedi određenu oživotvorenu vrijednost, koja izaziva divljenje, želju, ljubav, zavodi volju i vuče je za sobom s namjerom da joj se ona upriliči. Bez tih impulsa modela u čovjeku teško prostruje duhovni sokovi potrebni za njegov duhovni i moralni cvat, baš kao što bez sunca nema cvjetnog proljeća. To vrijedi za dobre modele, ali isto vrijedi i za zle modele, samo u obratnom pravcu.¹ Da je Henrich Himmler postao masovni ubojica, krivo je bilo to što je imao zao model, svoga ro-đenog oca, koji je kao direktor škole bezdušno i samovoljno terorizirao učenike sprečavajući im prijelaz na više nauke.²

Uz tu objektivnu snagu modela postoji u čovjeku i subjektivna dubinska sklonost, tzv. *mimesis*, tj. sklonost k oponašanju, koja ga neodoljivo vuče k modelu, pri čemu je odlučno za koji se model čovjek opredjeljuje.³ Mi bismo htjeli u ovoj raspravi pozvati naše očeve da se kao kršćanski mimezičari, nasljedovatelji, opredijele za sv. Josipa kao za svoj model.

LIK SV. JOSIPA

Josip, hebrejski, *Jôsêf*, što je kraćenica od *Jêhosef*, a znači »Bog neka ga umnaža«, u Bibliji nema svoj potpun i cjelovit lik, ali biblijska predodžba o njegovoj duhovnoj fizionomiji kao i o njegovoj funkciji je dobro prepoznatljiva i bez pribjegavanja apokrifima, koji maštovno pripovijedaju pojedinosti njegova života.

Izravni je potomak Davidov, što se za Mariju ne spominje, pa zbog toga njegov sin iz njegova zakonitog braka baštini mesijanski naslov »Davidova sina« (Mt 1,20; Lk 2,4; 3,2). U času Isusova začeća Marija je djevičanska žena, što će i ostati, ali je snagom zaruka po židovskom bračnom

1 P. ADNES, *Exemplum*, DS, 4/2, 1883-4.

2 A. ANDELSCH, *Der Vater eines Mörders*, Zürich 1982.

3 R. GIRARD, *La violence et le sacré*, Paris 1972.

pravu između nje i Josipa sklopljen pravi brak, iako tjelesno ne izvršen, a takav će i ostati do kraja. Zato je Josip pravi muž Marijin, iako djevičanski, a to znači da nije samo neki asistent, samo neki izvanjski pratilac njezina života nego da je s njom stupio u životnu bračnu vezu. Marija i Josip nisu mladić i djevojka u zajedničkom kućanstvu nego muž i žena u pravom i punom smislu te riječi. To što iz toga braka prosijava djevičanstvo, ne znači da je taj brak neki brak »u sjeni«, »nazovi brak« ili provođenje zajedničkog života na način i sliku braka. Josip i Marija su pravi bračni partneri. I više nego partneri, jer se iz njihova braka rađa dijete, koje ih s partnerstva izdiže u rang obitelji. Kažemo da to čini dijete rođeno iz njihova braka. Marija ne rađa Isusa kao izvanbračno dijete. Ona ga rađa kao Josipova žena. Jednoga dana, tako možemo predstavljati, Josip je moleći se bio ponesen u Duhu Svetome. Ražaren božanskom ljubavi zaželio je svojoj ženi Mariji djevici, koju je ljubio, da je Jahve nadari najvećim duhovnim dobrima. Tada je Duh Sveti na valovima Josipove ljubavi sišao nad Mariju i sila Svevišnjega osjenila je. Zato je Josip pravi djevičanski otac Isusov, pravi djevičanski otac Sina Božjega, pravi djevičanski otac Božji. To implicira biblijska tvrdnja da je Josip otac Isusov, kao ona Marijina riječ »*Otac tvoj i ja žalosni smo te tražili*« (Lk 2, 48) ili ona Lukina »*Šimun dođe u hram upravo kad su *roditelji* nosili Djetesće Isusa*« (Lk 2,27; usp. 2,41-43). Stoga nije dobro nazivati sv. Josipa mjesto djevičanskim ocem zaručnikom Bl. Dj. Marije ili hraniteljem božanskog Spasitelja ili njegovim poočimom ili samo zakonskim ocem ili mnivanim ocem. Svi ti izrazi zasjenjuju njegovo stvarno očinstvo.⁴ Bog nije stavio sv. Josipa izvan otajstva nego ga je smjestio u otajstvo. Nije ga smjestio u Sv. Obitelj samo zato da »upotpuni« izgled te obitelji (B. Martelet).

No, ako je Josip pravi, iako djevičanski otac Isusov, tada tvrdokornom logikom treba ići dalje i reći: Otac je svih nas, koji s Kristom na otajstven način tvorimo jednog Krista. I treba ići još dalje i kazati: Otac je Sv. Crkve, koja je Krist. Nije samo njezin zaštitnik ili patron.

Osnovna biblijska oznaka Josipove ličnosti, koju Matej panegirički iznosi, je pravednost: Josip je pravedan muž (Mt 1,19).

Tko je pravedan? Meister Eckhart odgovara: »Jedan spis kaže: pravedan je onaj koji daje svakome što je njegovo; koji daje Bogu ono što je njegovo, svccima i anđelima ono što je njihovo, a bližnjemu ono što je njegovo.«

»Božja je *slava*. Tko su ti što časte Boga? Oni koji su posve izašli iz sebe samih i upravo ništa od svoga ne traže u bilo čemu, ma što to bilo, ni veliko ni malo; koji ne gledaju ni na što ispod sebe ni iznad sebe ni pokraj sebe ni u sebi; koji ne teže za dobrom ni za čašću, ni za ugodnošću ni za

4 S. BAKŠIĆ, *Sv. Josip*. Katoličko bogoslovje o svrhunaravnom dostojanstvu i štovanju sv. Josipa, Zagreb 1939, str. 30-33; P. TOSCHI, *Giuseppe*, u *Encicl. cat.*, VI, 789-800.

nasladom ni za korišću, koji su se odrekli... svega toga – od tih ljudi Bog ima slavu i oni časte Boga u pravom smislu i daju mu ono što je njegovo.«

»Anđelima i svecima treba dati veselje (umnožiti blaženstvo). O čuda nad čudima! Može li neki čovjek u ovome svijetu dati veselje onima koji su u vječnom životu? Da. Svaki svetac ima tako veliko zadovoljstvo i tako neizrecivo veselje po našem dobrom djelu – po našoj dobroj volji ili želji imaju oni tako veliko veselje da to nijedna usta ne mogu izreći niti srce zamisliti kako veliko veselje oni time imaju. Zašto je to tako? Jer oni Boga tako posve iznad svih mjera ljube i tako im je drag da im je draža njegova slava nego njihovo blaženstvo. I ne samo sveci i anđeli nego i sam Bog ima u tom tako veliko zadovoljstvo baš kao da je to njegovo božanstvo, pa se u tom nalazi njegov bitak i njegovo zadovoljstvo i njegova ugodnost. Dajte, sad pripazite! Kad Bogu ne biste željeli služiti ni iz jednog drugog razloga nego radi velikog veselja koje u tom imaju oni što su u vječnom životu te sam Bog, vi biste to mogli činiti rado i sa svim marom.«

»Treba također pružiti pomoć onima koji su u čistilištu i poticaj (dobar primjer) onima koji još žive.«⁵

Biti na raspolaganju Bogu na slavu, anđelima i svecima na veselje, a bližnjima na poticaj i primjer – to je sv. Josip, pravedan muž, kako ga Biblija naziva.

U taj okvir čovjeka pravednika uklapaju se sve poznate pojedinosti njegova života kao kamenčići u veličanstveni mozaik. Tim su sadržajem ispunjene sve epizode njegova života, nama dobro poznate, počev od Nazareta preko Betlehema, Jeruzalema, Egipta do konačnog stacioniranja u Nazaretu, gdje je živio kao zanatlija, po svoj prilici kao tesar, sve do svoje smrti, koja se zbila vjerojatno pod konac Isusova skrovita života.⁶

Kroz te epizode i bezbrojne druge, slične tima a nama nedefinirane, izario je sv. Josip kao muž i otac svoju dušu u ženu Mariju i sina Isusa, a klasična i dubinska psihologija mora mu odati priznanje da je u toj stvari odlično obavio ulogu očinskog središta obitelji. Mariju je, plahu i ponešto romantičnu djevicu, kakvu poznajemo iz navještenja, preveo svojom muževnom dušom u jaku ženu, *in mulierem fortem*, kakva nam se poslije pokazuje pod križem i usred apostola pred Duhove, a da pri tom u njezinu čistom i bezgrešnom srcu nije ništa slomio, ništa pogazio i ništa unakazio. Isusa je kao dijete i dječaka podario takvim iskustvom očinstva da je iskustvo oca postalo epicentrom Isusova psihičkog dinamizma, što se vidi iz Isusova odnosa prema Bogu. Prema Evandelju za Isusa Bog je otac i samo otac pa je njegov pristup Bogu više josipovski nego marijanski, što ne bismo očekivali s obzirom na njegovu užu biološku povezanost s

5 M. ECKHART, *Knjiga božanske utjehe*, Naprijed, Zagreb 1989, str. 114.

6 P. TOSCHI, *nav. čl.*, str. 794.

majkom. Možemo reći: Isus je imao više josipovsku dušu nego marijansku. Tako je Josipovo ognjište bilo »savršen uspjeh ne samo na nadnaravnoj razini nego također i na razini jednostavnog ljudskog gledišta« (B. Martelet). Onaj »kojega su mnogi kraljevi i proroci željeli vidjeti, a nisu vidjeli, kojega su željeli čuti, a nisu čuli, bio je darovan Josipu ne samo da ga vidi i čuje, nego da ga nosi, da vodi njegove korake, da ga privija na svoje grudi«, da mu kao otac daruje svoju očinsku dušu, u čemu je potpuno uspio (B. Martelet).

Zaokružimo s p. Marteletom ovu sliku sv. Josipa kao oca s nekoliko općih crta: »Josip je založio sve svoje prirodne sile, osjećajne, duhovne i umske i druge sile u jednoj na prvi pogled besmislenoj pustolovini... Očekujući da se rodi Mesija u njegovu obiteljskom gnijezdu, izvrgao je pogibelji svoj mir i cijelu svoju budućnost... Dan za danom u sivilu svagdašnjice prihvaćao je sva odricanja koja su proizlazila iz njegova neugodnog položaja.«

Bilo je u njegovu bračnom životu i šutnje.

»Marijina šutnja o tajni utjelovljenja bila je za Josipa izvor teških patnja... No, ni Marija ni Josip nisu htjeli jedan drugome nametnuti svoj vlastiti način gledanja. Postoje dubine u kojima duša susreće svojega Gospodina i u koje ne pušta nikakvu ljudsku nazočnost... Potrebno je da se svaki suprug otvori Božjemu pozivu, a da se drugi nad tim ne sablažnjava.«

»Josip je glavar Sv. Obitelji ne da vlada nego da služi... Glava lađe, iako je gospodar, nema prava svoju lađu voditi kamo hoće nego mora ići tamo kamo žele ići njegovi putnici... To znači da Josip Isusu treba zapovijedati samo ono što hoće njegov nebeski Otac. Odatle slijedi odgovornost kad traži od Isusa ovaj ili onaj čin. Njegova je dužnost da neprekidno osluškuje Duha Svetoga, kao što je slušao anđela u snu... Nitko nema prava zahtijevati od drugih ništa osim onoga što Bog hoće, inače vodi u ropstvo. Sv. Josip je toga bio svjestan.«

»U svojem tesarskom profesionalnom životu nije nailazio samo na ruže i cvijeće. Bilo je nezadovoljnih, nestrpljivih naručivalaca, koji su željeli doći na red prije drugih, a i takvih koji nisu plaćali i od kojih je trebalo sto puta tražiti da namire svoj dug... Sve su to pojave i teškoće, koje poznaju svi koji žive od svojega rada i koji ovise o drugima.«⁷

No, nadasve sv. Josip je s Marijom i Isusom živio u ljubavi, a Paul Claudel, veliki francuski obraćenik i pisac, upro je u tu ljubav prstom i napisao: »Evo tri siromašne osobe, koje se ljube i one će promijeniti lice svijeta.« »Iz radionice ovog zanatlije proizašao je onaj, koji dan za danom izgrađuje novi svijet, iz njegova skromnog ognjišta izišao je plamen koji

7 B. MARTELET, *Josip iz Nazareta čovjek povjerenja*, Zagreb 1987, str. 113, 125, 126, 109, 110, 116.

nije prestao rasvijetljivati i paliti svemir. Bio je to čovjek na kojeg je mogao računati Bog i ljudi« (B. Martelet).

SV. JOSIP U MISLI I ŽIVOTU CRKVE

Frapantna je činjenica da je Crkva na tu divnu figuru sv. Josipa sve do 15. stoljeća posve zaboravila. Uzalud ćete tražiti kroz cijelu grčku i latinsku patrologiju ili kršćansku literaturu Istoka i Zapada, sadržanu u više stotina svezaka, ma samo jednu homiliju ili samo jednu propovijed o sv. Josipu. Nайдete tamo na koju jednostavnu frazu o tom mužu i to je sve (sv. Efrem, sv. Augustin, sv. Beda). Uzalud ćete tražiti u velikim teološkim zbornicima visoke skolastike u 12. i 13. stoljeću neke rasprave o sv. Josipu. Teološka misao o sv. Josipu budi se tek u 15. stoljeću (Petar d'Ailly 1420, G. Gerson 1429, sv. Bernardin Sijenski 1444), a tek u 16. stoljeću dobivamo zaokruženu teološku sliku o sv. Josipu od Izidora Izolanija g. 1522, da poslije Tridentinskog sabora teološka misao o sv. Josipu bude u neprestanom porastu do pred Drugi vatikanski sabor.⁸ Poslije tog koncila kao što jenjava mariologija i teologija o štovanju svetaca, u teološkoj misli gubi se pomalo i sv. Josip. Trenutno na svijetu izlaze dva teološka časopisa koja se bave isključivo sv. Josipom, jedan na španjolskom jeziku, izlazi u Madridu *Estudios Josefinos*, a drugi na francuskom jeziku u Kanadi, u Montrealu, i to je sve. Sjetimo se da je o Mariji prije Koncila godišnje izlazilo na tisuće znanstvenih radova i knjiga.⁹ Kod nas je poslije Koncila pokrenut Glasnik sv. Josipa, a izdaje ga njegovo svetište u župi Karlovac-Dubovac.

Sudbinu teološke misli o Josipu dijeli i liturgijsko štovanje sv. Josipa. Njegov blagdan prodire u rimski časoslov tek g. 1479, opet u 15. stoljeću, a tek u 17. stoljeću (1621) postaje zapovijedani blagdan. Pio IX. proglašuje sv. Josipa zaštitnikom cijele Crkve 1870, a Pio XII. ustanovljuje blagdan sv. Josipa Radnika 1955. I prije Drugog vat. koncila njegov blagdan 19. ožujka nije više zapovijedani blagdan. Poslije tog koncila dokida se liturgijska proslava zaštite sv. Josipa nad cijelom Crkvom, a blagdan sv. Josipa Radnika 1. svibnja sveden je na neobvezan liturgijski spomendan. Kod nas je poslije Koncila izgrađeno nacionalno svetište sv. Josipa u župi Karlovac Dubovac, koje smo maloprije spomenuli.

Zašto taj relativni zaborav sv. Josipa u Crkvi i zašto nije došlo do »zaraznog«, da se tako izrazim, njegova štovanja kao što je to slučaj s Marijom? Za to postoje subjektivni i objektivni razlozi. Ja ću nabrojiti samo neke objektivne razloge.

8 P. TOSCHI, *nav. čl.*, str. 796.

9 R. BRAJČIĆ i dr., *Komentar dogmatske konstitucije o Crkvi*, II, FTI, Zagreb 1976, str. 817.

U najodlučnijoj evandeoskoj sceni, u času navještenja pri utjelovljenju pred Gabrijelom stoji Marija sama. Začeće Sina Božjega zbiva se bez tjelesne nazočnosti sv. Josipa, bez njegova eksplicitnog znanja. Tako je on za nas ostao stranac utjelovljenju. U tom se smislu tumači i njegov naum da Mariju otpusti kad je doznao da je u blagoslovljenom stanju.

Nemamo u Evandeljima sačuvane ni jedne jedine njegove riječi koja bi rasvijetlila njegovu unutarnost, svjedočila o njegovu zanosu, razotkrila njegovu ljubav, koja bi nas ponijela i u letu k Bogu podržavala. Kakav bi nam bio Marijin lik bez njezinih riječi »evo službenice Gospodnje«, »neka mi bude po riječi tvojoj«, »veliča duša moja Gospodina«, »sine, što si nam to učinio?«, »vina nemaju«?!

Evandelja nam pričaju o seriji Josipovih djela; »učini kako mu je zapovijedio anđeo«, »dovede kući ženu svoju«, »tako i Josip uziđe sa svojom ženom Marijom iz Nazareta u Betlehem da se upiše«, »nadjenu mu ime Isus«, »prikazuje ga u hramu«, »ustade, uze noću dijete i majku njegovu te ode u Egipat«, »i još jednom ustade, uzme dijete i majku njegovu te ode u zemlju Izraelsku, u Nazaret«. Međutim, sva se ta djela vrte oko kolijevke Djeteta i prvih njegovih godina, te predstavljaju samo jedan, iako dosta buran, isječak Josipova života, a ne cijeli njegov život. Ostatak njegova života ostaje nam zastrt, a to znači za štovanje i nasljedovanje inertan. »O svemu što se tiče njegove ljudske djelatnosti, njegovih dru-štvenih odnosa, njegova života, njegovih naravnih darova i materijalnog stanja Evandelje ne donosi ni jedne riječi« (B. Martelet).

To što ga je prerana smrt skinula s naših očiju prije nego je Isus započeo svoju otkupiteljsku revoluciju, pridonijelo je mnogo da je Josip ostao u pozadini.

Kriva je i teologija da se njegovo štovanje nije u Crkvi dublje ukorijenilo i omasovilo. Ona je, doduše, dobro rasvijetlila djevičanski brak između Marije i Josipa, zauzela se za Josipovo dostojanstvo i svetost, od koje nema veće poslije Marijina dostojanstva i svetosti, dodijelila mu kult protodulije kao prvom među svccima, ali ostavila otvorenim pitanje, u kojem »smislu Sv. pismo nazivlje sv. Josipa ocem božanskog Spasitelja ili u čemu stoji očinstvo sv. Josipa prema djetetu Isusu«¹⁰ i pritom naglasila da je sv. Josip kod začeća Isusova sudjelovao »samo neizravno i moralno, ukoliko je svojim pristankom na ženidbu i svojim položajem u sv. Obitelji ostvario uvjet, koji je tražilo dostojanstvo i čast djevičanskog začeća, skrivajući ga pred očima ljudi, dok ga Bog ne objavi.«¹¹ Isključivši tako sv. Josipa kao izravnog i stvarnog činitelja u Duhu Svetome kod samog Isusova začeća, presjekla je korijen njegovu specifičnom štovanju i nasljedovanju kao oca vjernika u vrhunaravnom redu.

10 S. BAKŠIĆ, *nav. dj.*, str. 31.

11 P. TOSCHI, *nav. čl.*, str. 800.

DANAŠNJA NASTOJANJA

Od teologije o sv. Josipu ili od jozefologije danas se zahtijeva da ponajprije zadovolji svim današnjim ekumenskim, pastoralnim i ekleziološkim zahtjevima, a to znači da se vrati jednostavnosti Evanđelja, da učini obrat od mnogo stupnjeva, praktično da se vrati k biblijskim datostima. Drugim riječima da se vrati na stanje prije 15. stoljeća.

Visoki uspon skolastičke teologije potaknuo je, kažu, autore 15. i 16. stoljeća da na Josipa protegnu privilegije i naslove koji pripadaju Mariji, učinivši tako jozefologiju *mini-mariologijom*, gradeći teološke postavke ne na čvrstim dokazima nego na načelu prikladnosti. Ti su teolozi naveli i učiteljstvo Crkve na nepromišljene čine, kao npr. na proglašenje sv. Josipa zaštitnikom Crkve.

Stavljanje sv. Josipa u hipostatski red, tj. u red Bogočovjeka značilo je raskinuti jedinstvo između utjelovljenja i otkupljenja, budući da Josip nije nazočan u Isusovu javnom životu ni na Kalvariji. K tome, Josip ne može biti novi Adam kao što je Marija nova Eva, jer je novi Adam Krist.

Nema smisla redati svece po njihovu dostojanstvu pa Josipa stavljati na prvo mjesto, a iza njega sv. Ivana Krstitelja, pa sv. Petra. Svaki je svetac velik na svoj način. A Josipova zaštita Crkve samo vjernike nepotrebno i štetno upozoruje na hostilnost (neprijateljstvo) svijeta prema kršćanstvu i odvraća ih od angažmana za Kraljevstvo Božje, koje treba graditi u svijetu.

Ističe se da na sv. Josipa treba strogo primijeniti riječi Drugog vat. sabora o svecima: »Štovanje svetih nije toliko u mnogim vanjskim činima nego više u jakosti naše djelotvorne ljubavi, kojom za veće dobro svoje i za dobro Crkve tražimo od svetaca iz njihova života primjer, od zajednice s njima udio s njima i od njihova zagovora pomoć« (LG 51).

Sv. Josipu treba dati titule koje mu jasno i trijezno daje Sv. pismo, a to su: čovjek pravedan, sin Davidov, muž Marijin, »otac« (u navodnicima!) Isusov. Ti su naslovi dovoljni za njegovu slavu, a prva dva nas zovu da ga nasljedujemo u slušanju Božje riječi.

Svojim životom, kojim je savršeno ispunio svoju misiju, svoje poslanje, ponizno i hrabro, postao je primjerom svakom kršćaninu, osobito očevima, koji su također pozvani da ispune svoje zvanje tamo gdje se nalaze, s istom vjerom, s istim odazivom Božjoj riječi, s istom ljubavlju i s istom velikodušnošću, ponizno i hrabro, kroz kušnje života.

Djevičanski značaj Josipova braka još uvijek je znakovit, katalizatorski normativan našem svijetu, koji tijelu daje prednost pred zajedništvom duhova i srdaca u obiteljskom ognjištu.

Još više, i slijepac vidi kako je Josipov život sav usredotočen na službu Isusu i Mariji. U tom sv. Josip postaje primjerom služenja Crkvi, i primjer

čitavoj Crkvi služenja Isusu. Protestantski teolog Karl Barth misli da ta ideja služenja bolje utemeljuje jozefologiju nego što je utemeljuje mariologija.¹²

I konačno, u seljačkoj i zanatlijskoj obitelji prijašnjih vremena bio je sjedinjen profesionalni i obiteljski život zajedničkim poslom i zajedničkim interesom, pri čemu je muž imao ulogu glave i voditelja kako obiteljskog života, tako i obiteljskih zajedničkih poslova. U današnjoj industrijskoj obitelji taj je vez profesionalnog, poslovnog i obiteljskog života pukao. Otac radi u tvornici, ili tko zna u kakvom pogonu, ne kao voditelj nego kao obični radnik, poslušan u svom radu odgovornima. Tako ostaje bez osjećaja odgovornosti, bez osjećaja nositelja autoriteta, bez praćenja njegova rada od članova obitelji. Zato on to rekompenzira na taj način da u obitelji vrši autoritet tamo gdje i ne treba, da se ne zanima za rad svoje žene, da prenaglašuje svoju odgovornost u obitelji itd. Sv. Josip kao zanatlija je zov današnjim obiteljima, u prvom redu očevima, da se dadnu na obiteljska poduzeća različitih vrsta i profila a da ne razdaju svoju radnu snagu po bilo kakvim poduzećima i pogonima.¹³

ZAKLJUČAK

Mnogo toga potpisujemo. No, ne slažemo se s time da se odrekemo teologije o sv. Josipu. Mi bismo, naime, htjeli s teologijom o sv. Josipu njegovo očinstvo naspram Isusa riješiti navodnika, u koji ga danas stavljaju, željeli bismo o tom očinstvu govoriti bez zagrada, tako da se o tom iznimnom mužu ono što o njemu govori Sv. pismo produbi i upotpuni zrelošću vjerničke teološke misli.

12 A. SOLIGNAC, *Joseph. V. Le culte de saint Joseph aujourd'hui*, DS, VIII, str. 1821-23.

13 *Meyers encyklopädisches Lexikon*, B., 24, str. 368.

ST. JOSEPH, A MODEL FOR FATHERS

Rudolf BRAJIČIĆ

Summary

At the beginning of the essay, a striking fact is pointed out, namely, that until the 15th century the Church – within the frame of theological considerations as well as in liturgical worship – had neglected St. Joseph as its model and ideal. Therefore, the author suggests that everything being mentioned in the Holy Bible concerning this exceptional husband – St. Joseph – should be reconsidered and deepened through the maturity of the devout theological thought. As a matter of fact, conforming to a model, man is not subjected to any abstract moral principle, but follows definite, realized values which provoke admiration and makes man's will follow them in an attempt to conform to the model – ideal.